

УДК 632.4:633.16

ЗАЄЦЬ С. О., ОНУФРАН Л. І., ФУНДИРАТ К. С.

Інститут зрошуваного землеробства НААН України, м. Херсон, сел. Наддніпрянське
e-mail: kfundirat@gmail.com, тел. (0552)361196

ПРОЯВ УРОЖАЙНОСТІ СОРТІВ ЯЧМЕНЮ ОЗИМОГО ЗА ПРИРОДНОГО УРАЖЕННЯ ГРИБНИМИ ХВОРОБАМИ В УМОВАХ ЗРОШЕННЯ

Використання імунологічного методу в основі комплексу захисних заходів сільськогосподарських культур від хвороб та шкідників призводить до раціонального здійснення цих заходів, підвищує ефективність виробництва за рахунок зменшення витрат, а також знижує вірогідність пестицидного забруднення навколишнього середовища. Доведено, що підбір сорту, здійснений з урахуванням його екологічної стійкості, пластичності, толерантності та стійкості проти основних фітопатогенів, сприяє збереженню до 40% біологічної врожайності культури без додаткових витрат.

Тому дослідження з моніторингу основних грибних хвороб на сучасних сортах та визначення серед них більш толерантних в умовах змін клімату та сучасного нестабільного ресурсного забезпечення господарств набуває неабиякої актуальності.

Дослідження виконували в 2016–2019 роках в Інституті зрошуваного землеробства НААН згідно з існуючими методиками польових і лабораторних досліджень. Грунт дослідного поля темно-каштановий, середньосуглинковий, слабосолонцюватий. Попередник – соя. Повторність дослідів 3-разова, площа ділянки 25,0 м², площа облікової ділянки 20,6 м². Площа дослідів 0,20 га. Погодні умови в роки досліджень були типовими для зони Південного Степу України, в окремі місяці відрізнялись від середньобагаторічних значень за температурним режимом, кількістю опадів та вологістю. За допомогою зрошення вдалося нівелювати негативний прояв погодних умов.

У досліді використовували загальноприйнятну технологію вирощування ячменю озимого для зрошуваних умов в Південному Степу України. Висівали сорти ячменю озимого, створені у СГІ-НАЦ НАІС: 'Айвенго', 'Академічний', 'Буревій', 'Дев'ятий вал', 'Достойний', 'Снігова

королева'. Моніторинг фітосанітарного стану посіву сортів ячменю озимого здійснювали протягом вегетації в основні фази росту та розвитку, ступінь ураження визначали з початку прояву симптомів хвороб.

За результатами моніторингу в основні фази росту та розвитку, посіви всіх досліджуваних сортів ячменю озимого при зрошенні та залежно від агрометеорологічних умов року досліджень уражувались грибними хворобами в різному ступені.

В умовах 2016–2019 рр. при зрошенні на сортах ячменю озимого виявлено менший прояв збудників сітчастої плямистості (*Drechslera teres* Ito) на сортах – 'Дев'ятий вал' і 'Буревій'; смугастої (*Drechslera graminea* Ito) на сорті 'Дев'ятий вал'; ринхоспоріозу (*Rhynchosporium graminicola* Heinsen) – на сортах 'Академічний' і 'Буревій'; борошнистої роси (*Blumeria graminis* Speer) – 'Академічний', а жовтої іржі (*Puccinia striiformis* West) – 'Айвенго' і 'Буревій'. Найбільший розвиток збудників вище зазначених хвороб відмічено на сорті-дворучці 'Достойний'. Він менш стійкий до збудників грибних хвороб, що позначається на рівні його продуктивності. А сорти ячменю озимого 'Снігова королева', 'Дев'ятий вал', 'Академічний', 'Айвенго' та 'Буревій' толерантніші, хоч і уражувались збудниками грибних хвороб, але без особливого прояву їхньої шкодочинності.

Встановлено, що рівень врожаю зерна залежав від поширення та розвитку грибних хвороб. У середньому за чотири роки досліджень найвищі рівні врожайності – 6,72; 6,69; 6,68 і 6,65 т/га забезпечили сорти 'Снігова королева', 'Дев'ятий вал', 'Академічний' та 'Айвенго'. Найнижчу врожайність зерна 5,99 т/га зібрано на сорті 'Достойний', який серед усіх сортів найбільше уражується збудниками грибних хвороб листя.

Ключові слова: ячмінь озимий, сорт, урожайність, грибні хвороби.